

1885

FREDAG D. 13. MARTS.

Nyt, smukt Garn til Væv

er kommet hjem og sælges meget billigt, nemlig fra 2,65 Kr pr. Pd. og derover.

Rester af alle Slags Garn samt en stor Mængde Knapper sælges til langt under Indkjøbspris i Christine Madsens Garnhandel, Aakirkeby.

I 1865 opfører Hans Peter Holm et bindingsværkshus på syv fag på grunden Storegade 23 - 25. Og i 1868 bliver huset delt i to ejendomme, hvoraf enken Vilhelmine Madsen erhverver de to østre fag. I 1881 ombygges hele ejendommen, idet den grundmures og forhøjes til to etager. De to fag svarende til nr 23 indrettes til butik og beboelse. I dette butiklokale indretter datteren Christine Madsen så sin GARN & MODEFORRETNING med salg af hatte, kraver, sygarn og broderier.

I daglig tale blandt byens fruer hed det sig nu, om du vil have noget fint og lækkert så gå ud til STINA MADSENS modedeforretning.

Laura Nygaard, Aakirkeby,
Mode- & Broderiforretning,

Telefon 89,

anbefaler et smukt Udvalg i Dame- og Børnehatte samt Broderiartikler med Tilbehør.

Aldre Hatte moderniseres.

Telefon 242

Laura Nygaard

Telefon 242

Aakirkeby,

anbefaler sig med stort Udvalg i Hatte

Broderier og paategnede Ting

udsælges til uhorlig billige Priser.

Paategning udføres. — — Lignklædninger haves altid paa Lager.

Den 1.2.1907 overtager Laura Christine Nygaard ejendommen og forretningen. Hun var datter af snedkermester Andreas Nygaard og hustru Caroline, der siden 1874 havde drevet snedkerforretning i Østergade 28. En broder var også snedker Alman Peter Nygaard, som i 1999 var blevet svend og havde erhvervet mesterbrev klar til at overtage faderens forretning, hvilket skete i 1909.

En tur med vores farmor ud til LAURA NYGAARD for at prøve hatte var for os drenge en sand fornøjelsesforestilling. Hatte ned og op fra hylderne. hattepynt, slør og hattenåle stukket i og på og af, medens man spejlede forfra og bagfra, lagde noget i når den var for stor, eller blokkede den om den var for lille.

Da Laura Nygaard døde så overtog ELLEN HANSEN forretningen i 1941 men blev boende privat i Nygade 15. Hun var Kusine til bødkermester Axel Svendsen. I 1948 lukkede hun forretningen og flyttede til sin fætter Orla Jensen i Vejle.

Forretningslokalet og lejligheden fik mange andre udnyttelser. Revisionskontor, børnetøjsforretning, skomagerværksted, elorgel-forretning, Spindevindforretning og sågalt begeriudsalg medens bagergården på Torvet blev ombygget. Jah og så senest har der været Bodega og krostue.

Køb Deres Varer hos Specialisten.

der har det største Udvalg, de bedste Varer
til de rigtige Priser.

Herreklædninger, Overfrakker, Stortrøjer, Regnfrakker, Arbejdstøj,
Drengetøj, Hatte, Huer, Manchetskjorter, Slips.

Nye Varer til nye, smaa Priser.

Eneste Specialforretning
for færdigsyet Herre og Drengetøj.

Aakirkeby Tøjhus.

Sparedagene fortsættes

med 15 pCt. Rabat

Overfrakker

Stortrøjer

Klædninger

Drengetøj

25 pCt. Rabat

Ældre Varer

halv Pris.

Aakirkeby Tøjhus

Den 1 november 1906 købte brødrene Per og Niels Andersen samt Hans Peter Kofoed Aakirkeby skæveri hjørneejendommen Kirkegade 2-Jernbanegade 2 af købmand H.C.Kofoed. Her gik de så igang med at indrette et nymodens forretningslokale med en tidstypisk facade med stort kvistparti og afrundet hjørnevindue af hensyn til den forventede større trafik man ville få då jernbanen just var anlagt nede for enden af Jernbanegade.

Denne ejendom lejede manufaktur ekspedient Carl August Julius Lind så den 15.4.1912 og etablerede sig som selvstændig manufakturhandler med navnet AAKIRKEBY TØJHUS. Og 1 november 1914 købte og overtog han ejendommen med forretning og beboelse.

En lille episode fra min barndom som altid dukker op, når jeg hører navnet TØJHUSET er at Carl Lind hvert år ved den Auktion der Fastelavnsmandag afholdtes på Kanns Hotel udbød store tykke uldne Stortrøjer og Kørepelse, sammen med de andre handlendes kommoder, klædeskabe, istandsatte cykler, senge og dyner, Gryder og Kar.

Carl Lind var meget interesseret i Idrætsforeningens arbejde, og var ivrig fan ved fodboldkampene. Var dirigent ved generalforsamlingerne og sad i bestyrelsen i 1940 - 43, bl.a. da man for første gang d. 13 april 1943 behandlede spørgsmålet IDRETSHAL.

I 1935 overtager manufakturhandler MATHEA IPSEN forretning og beboelse og flytter sin butik fra Smedegade herop i Kirkegade. Lind flytter sin forretning ned til Østergade 10 som han har lejet

Fra 1936 driver Carl Lind så sin Herreekviperingsforretning i Østergade videre i samme ånd og måde, som han havde gjort det i Kirkegade, og stadig under samme navn TØJHUSET.

Men samtidig med at han flytter ned til Østergadeejendommen bliver der udskilt en lejlighed, som sammen med den tidligere farveribygning udlejes til malermester Niels Hammer til brug for beboelse og malerværksted.

I 1946 køber Carl Lind ejendommen af Niels Engel.

En lille episode jeg ofte mindes er fra 1937, da mor sammen med mig var på tur rundt til de forskellige tøjbutikker i byen, for at finde et sæt pænt tøj til mig, da jeg var vokset fra mit gamle matrostøj. " Så gerne - jeg har lige fået et smart drengesæt hjem i marineblå søkadetfacon med blanke knapper " sagde Lind da vi kom derind. Den første gang jeg havde det på var til årets Børnebal på Kanns Hotel. Her skred jeg stolt og selvbevist hen og inklinerede for to - ganske vist lidt større piger - der sammen sad og spejdede efter dans. Først Karen Margrethe (senere bagerkonen på Torvet) og så Judith (Vejrmøllegård) men begge takkede søremej Nej. Først mange år senere hilste jeg på dem igen.-Uha.

Carl Lind var født den 16.juli 1886 og døde 26.juni 1965.

Han var gift med Eva Agnethe f.Sørensen fra Rønne. Hun arbejdede indenfor postvæsenet på Aakirkeby Postkontor.

I 1965 overtages forretningen af Jørn Erik Funch søn af snedker Ernst Funch, Gl.Bygadevej.. Og han fører forretningen videre under navnet

AAKIRKEBY HERREMAGASIN.

Jørn Erik Funch var uddannet i manufaktur hos Johs Hansen i Storegade, og efter soldatertid var han i butik hos elinstallatør Knud Jensen, indtil han i 1965 overtog Carl Linds forretning.

En af de mest specielle opgaver han kom ud for, var da Blomsterfestudvalget bad ham fremskaffe Stråhatte, så alle byens borgere kunne markere blomsterfestens afholdelse ved at gå med stråhat i foråret og sommeren 1967.

Det viste sig at være sværere end forventet. Først da han kontaktede et firma i Milano i Italien, så fik han impoteret derfra direkte med både import og toldpapirer. Men det blev årets succes.

I 1978 overtager I/S HOS NALLE forretningen.

BLOMSTERFESTHATTEN
til damer og herrer

FINDER DE I
AAKIRKEBY HERREMAGASIN
Jørn Erik Funch - Østergade 10 - Aakirkeby
- også bod på festpladsen

Manufakturhandler Hans Kristian Engell var født i Aakirkeby den 31 oktober 1856 som søn af smedemester Morten Hansen Engell og husru Kristine Olsen, Stengade 7.

Han stod i lære hos farver Andersen i Aakirkeby og overtog dennes forretning og ejendom i Østergade 10 i 1880.

Ejendommen var oprindelig blevet bygget til beboelse i 1873, men var senere blevet forlænget til 10 fag. Men da H.K.Engell, som han altid i daglig tale blev omtalt, i 1880 overtog, gik han straks igang med at opføre en ny firefags grundmuret bygning bag i gården til brug for farveriet med presse og tørrestue.

Da hjemmevævning i slutningen af århundredet tog atærkt af, så nedlagde han i 1897 farveriet og fortsatte med at handle med tvist, uldgarn og bomuldstøj, og efterhånden også med alle til manufakturbranchen hørende varer.

H.K.Engell var en virksom mand, der ikke alene passede sin forretning på bedste måde, men også fik tid til at beskæftige sig med byens ve og vel.

Han var brandinspektør i 12 år og medlem af ligningskommisionen i 20 år. Han var formand for bygningskommisionen, og blev i 1911-1917 indvalgt i byrådet for venstre. Han var med til at stifte Aakirkeby bank og sad i en årrække i dens bestyrelse. Og så var han repræsentant for Nordisk brandforsikring i 27 år, ligesom han var meddeler til Bornholms Tidende.

H.K.Engell var oprindelig medlem af Luthersk Missionsforening, som var startet i 1868, men i 1891 gik han over i og var medstifter af det nye Evangelisk Luthersk Missionsforening. Og her virkede han som søndagskolelære og ungdomsleder i 40 år.

H.K.Engell var gift først med Kristine Elisabeth Thuesen f.12.8. 1858-d.12.19.1898, og anden gang med Jenssine Benedikte Kofoed f. 19.2.1847-d.5.5.1932. Han fik fem børn:

Theodora født 13.10.1881, hun blev 28.1.1908 gift med Johannes Peter Nielsen født 18.4.1884, han var blikkenslager på Torvet og fra 1916 i Jernbanegade, indtil han i 1923 flyttede til Jylland, hvor han døde 29.8.1926. Han var søn af købmand H.J.Nielsen fra Smedegade. Theodora Nielsen, der var blevet oplært hos sin far i manufaktur etablerede så en manufakturforretning på Torvet i Svaneke, som hun drev til efter krigen. - De fik 6 børn: Ejner der blev lærer og gift med Ulla Sofie, datter af tobakshandler Lyster. Ove, der blev manufakturhandler i Rønne. Edith, Albert, Hedvig og Gunhild.

Mathilde født 31.12.1883 blev gift med manufakturhandler Georg Jørgensen, Gudhjem manufakturhandel, der senere blev videreført af sønnen Poul Flemming Jørgensen, en af vor ungdoms foboldhelte.

Christian født 16.5.1886, der blev urmagermester i Rønne og senere i København.

Olga Margrethe født 6.6.1888 blev gift med Johannes Kofoed, Østermarie manufakturhandel, som senere blev videreført af sønnen Arne Engel Kofoed. Olga var over 100 år da hun døde 199 .

Karen født 26.3.1891 var gift med Viggo Møller, der populært blev kladt Kakkellovns møller, da han satte kakkellovne op for isenkræmmer P.M.Kofod. De boede i Smedegade 50 i Aakirkeby.

Dagmar født 4.10.1895 blev gift med manufakturrepræsentant Valdemar Norré. Deres søn Knud Erik blev uddannet som skrædder i Knud Hansens skrædderværksted og blev tilskærer i København. De boede sammen med faderen i Nygade 20.

I 1916 solgte H.K.Engel sin ejendom og manufakturforretning til sin broder NIELS ENGEL, hvorefter han flyttede ned til Nygade 20, hvorfra han tog sig af sine mange hverv, samt virkede som revisor og regnskabsfører for mange af byens borgere, samt indtil 1941 og så som kasserer for evangelisk lutersk missionsforening.

Hans Kristian Engel døde 94 år gammel den 31 oktober 1956.

Tricotage-Lageret
er tilført mange nye Ting i
**Pullovers Golftrøjer
og Veste.**
Vore gl. bekendte Mærker i
**prima Uldtøj
føres fremdeles.**
Specielt fremhæves vore
**Krympfri Dameuldtrøjer
Prima Sømandstrøjer.
Solide Pige-
og Drengesveaters.**
Uldgarner
føres i 12 Kvaliteter i alle Farver
til billigste Priser.
**Niels Engel,
Aakirkeby.**

DAME-OVERTØJ
FOR EFTERAAR OG VINTER
er nu hjemkommet i meget stort Udvalg
til billige Priser.
Ligeledes nye moderne
Kjolestoffer, Strømper, Uldtøj og Handsker.
Alt i prima Varer til nye, smaa Priser.
Pr. Kontant: 5 pCt. Rabat.
NIELS ENGEL, AAKIRKEBY.

Sengeudstyr.
Prima senlegie, Hjertulle
Bolstre.
Damprensede
Fjer og Dun.
**Dynebetræk,
Sengetæpper og
Sengeforiiggere**
har altid bedst og billigst hos
Niels Engel, Aakirkeby.
Hvidevarer.
Dækketøj. - Gardiner.
Stort Udvalg. Smaa Priser
Niels Engel.

NIELS HANSEN ENGEL født 26.10.1866 var gift med Thora Amanda Larsen fra Nørremark i Ibsker.

Han var forsikringsinspekyør for Hafnia og boede i Rønn, før han blev manufakturhandler i Åkirkeby

De fik 7 børn.: Thorvald der sejlede som maskinmester. William der udvandrede til Amerika, hvor han var malermester. Dagmar, Dagny og Thor der døde som små børn. Rigmor blev gift med en typograf. De boede i København. Og Ejma Antonie Engel blev

uddannet til sygeplejerske. Hun blev ved etableringen af Aakirkeby kommunale varmvandsbadeanstalt ansat som tilsynsførende.

Ligesom broderen H.K. så var Niels også optaget af religiøse spørgsmål og man så ham i såvel luthersk som baptistmenigheden. Så for at skelne de to religiøse manufakturhandlere kaldte folkeviddet H.K. for den røde Engel og Niels for den sorte Engel. Hvorfor-Tja.

Niels Engel var som broderen en tid i bankrådet og i byrådet

I 1936 overtager Manufakturhandler Carl Lind ejendom og forretning og Niels Engel flytter til Saxesgade 2 hvorfra han til sin død i 1954 virker som regnskabsfører.

Manufaktur ^{28/4 1911}

Svaneke trikotage- og manufakturhandel anbefaler stort lager i færdigsyede herreklædninger fra 16 kr. til 44 kr. Drengeklædninger i største udvalg, alle størrelser, fra 4 kr. til 12 kr.

J. K. Faarbæk

Kedeldragter.

Skjorter til Herrer og Dreng, rigtig Stof, — stærke, varme
Sokker — extra gode uldne Herreveste — Herreundertøj.
Store Størrelser i Damebenklæder m. lodden Vrang. — Pæne,
forede Dameskindhåndsker til meget billig Pris.

J. K. Faarbæks Eftf.

Cecilie Nielsen

Herreklædninger

En virkelig stærk, moderne Habit sælges for 57,00. Nogle fine mønst. Kamgarnsklædninger til 60 og 70 Kr. En Del lyse stærke Klædninger er endnu tilbage og sælges for 35 Kr., en enkelt tit 25 og 30 Kr. Ægteblaa moderne Sergesklædninger i 1- og 2-radet til 89 og 76 Kr. Billigere do. til 58, 55 og 50 Kr. Konfirmandstørrelse

Herre Skjorter

2,30.

billigere.
Stort Udvalg i Arbejdstøj

og Skjorter til alle Priser. Klædninger leveres syet efter Maal med Garanti for god Pasning. Syøn med Tillæg, meget billigt, 36 Kr. for en Habit hos

J. K. Faarbæk

Aakirkeby. Tlf. 24.

I 1863 nedrev købmand Rasmus Petersen det af ham ejede gamle beboelseshus ud mod Storegade (nuværende Eskildsgade nr.4), idet han bevarede det mod vest bagvedliggende sidehus, der var blevet opført i 1854 og bestod af 3 fag enetages bindingsværkbygning til atald, svinesti og toilet, samt 4 fag toetages bindingsværk beboelseshus.

På det nedrevne hus plads ud mod Eskildsgade lod han et nyt beboelseshus med tilhørende butikslokale opføre. (det er forøvrigt den bygning der stadig idag anvendes til kunstnerbolig og grafisk værksted for lokale og tilrejsende kunstnere)

I 1897 overtages ejendommen af købmand H.P.Andersen, der driver forretningen indtil J.K.Faarbæk i 1919 køber ejendommen.

Jens Christian Faarbæk var født 15 juni 1860 og havde allerede fra først i 1900 tallet virket som forretningsbestyrer i "Svaneke trikotage- og manufakturhandel", der lå i Storgade 10, Svaneke.. I denne forretning havde han en ung medhjælp Cicilie Nielsen der stammede fra Østermrie (født 1886 på Li Hallegårds præst.). Og henne tog han med som medarbejder til den daglige drift i Åkirkeby, hvor hun flyttede ind i boligen i Eskildsgade, medens han bosatte sig sammen med sin kone Christine Faarbæk i Østervoldgade i Rønne.

Aarligt Udsalg

hos J. K. Faarbæk, Aakirkeby.

Til billigt Salg er fremlagt Restbeholdninger af Dametøj, Herreklædninger, Overfrakker og Motorjakker, Tvistlærred fra 0,40, kipret 0,60, 0,85 og 1,00, lagenbredt til 1,15, 1,35. Lagenbredt halv linned 1,80 og 2,00, svær Vare. Bomuldstøj til 0,50, 0,75, 0,85, stribet Skjorteflonel 0,85. 140 cm rødt Dynesatin 3,50, stribet Dynebolster 1,25 og 2,50. Medium 0,45. Lagenbredt Dowlas 1,25. Et Parti Gulvklude 0,36. Hællinned Haandklæder 1,00. Viskestykker 0,50. Hvide Sengetæpper 3,50. Et Parti svære graa Tæpper 1,35 x 1,80 cm 3,00. Dobbelbrede uldne Kjøletøjer 1,25. Uldmusseline 1,25 og 1,50. Et Parti Hatte og Huer fra 1,00. — Renvasket Uld og strikkede Uldklude tages i Bytte til — — højeste Pris. — —

10 pCt. gives paa ikke fremlagte Varer. Uldgarn undtaget.

J. K. FAARBÆK

Cecilie og Marie Nielsen

**Korsetter,
Hofteholdere
og Brystholdere.**

Nogle Stk. blaa Kedeldragter
til Forbrugerkort.

J. K. Faarbæks Eftf.,
Cecilie Nielsen.

På førstesal i toetages bagbygningen til forretningen i Eskilsgade 4 oprettede manufakturhandler J.K.Faarbæk en lille systue, og han fik etableret et lille dun og fjerrenseri.

I mange år havde Cecilie Nielsen sin broders datter Marie Nielsen til hjælp i forretningen. Også enkefru Gerda Olsen tidligere Savskæregård virkede som ekspeditrice her. Og i 50-erne var frøken Inge Munch her, hun fik senere som gift Holm Pedersker Manufakturhandel.

Efter J.K.Faarbæk den 19 marts 1937 dør, overtager Cecilie Nielsen ejendommen og forretningen, som hun stille og roligt driver videre, som stedet hvor man lige kan få det man absolut står og mangler, men ikke længere kan få andre steder.

I 1968 overtager Aakirkeby kommune ejendommen (måske med tanker om at kunne udvide kommunekontoret).

Kommunens planer bliver ikke realiseret, så butikslokalerne bliver stillet til rådighed for kommunens ældre, som her indretter en " BETTE - NØK " butik hvorfra de kan sælge deres hjemmefremstillede Fritids- og Håndarbejder.

Bindingværkbygningerne inde på gårdspladsen stilles til rådighed for Borgerforeningen.

I dag er hele ejendommen restaureret og istandsat og drives af Galleri 2-eren.

Cecilie Nielsen flyttede tilbage til Svaneke, hvor hun blev passet og plejet samt tilset af sin brordatter Marie, der kun boede nogle få huse fra hianden. De ligger idag på samme gravsted på Svaneke kirkegård.

Cecilie Nielsen døde 1978 i en alder af 91 år, og Marie Nielsen døde i 2002.

S P I N D E — V I N D E

I begyndelse af 60-erne ankom en ung svensk familie til Aakirkeby for sommerophold. De fik privat indkvartering hos Valborg Skotte nede på Bavnet nr 12.

De blev tilsyneladende så glade og tilfredse med forholdene og omgivelserne samt øens herligheder iøvrigt, så de vendte tilbage i kommende år flere gange.

Og i 1966 bestemte de sig til at her i omegnen ville de slå sig ned og bo. Så da der blev mulighed for købe Viliam Hansens gamle ejendom nede i Nyby på Bjælkestensvej 4, så slog de til og købte.

De døbte den " PILGÅRDEN " efter de store piletræer der stod ude rundt om dammen vest for ejendommen. Og så gik de igang med den store restaurering der forestod, inden de kunne flytte ind.

Familien bestod af filminstruktør Robert Brandt hans kone Ingrid og børnene Jesica, Thomas og Peggi.

Ingrid Brandt var uddannet væver og fik efterhånden en hel del arbejde med at lede og hjælpe i de mange vævekurser der i de år opstod rundt på øen

Og da væveriether i byen i begyndelsen af 70-erne under pastor Tage Rossels kone Ida Rossels ihærdige ledelse tog rigtigt fat fik Ingrid Brandt den Ide, at starte en forretning for salg af garn, væve, rokke og øvrige tilbehør til vævning og spindning.

Efter Christine Dam var død lejede Ingrid Brandt det charmerende røde bindingsværkshus bag i haven til Nybyvej nr 25. Her indrettede hun sin forretning og gav den navnet SPINDE-VINDE.

Det var jo svært at passe butikken, når hun også skulle afsted og undervise, så det blev hurtig almindeligt, at hun kom ind om på Norgesminde og spurgte Grethe om hjælp nogle timer, så blev det, et samarbejde var etableret.

I 1975 flyttede Spinde-Vinde forretningen op i Axel Petersens tidligere tobaksforretning i Storegade 2, hvor man så kunne have væve i ro oppe på 1. sal. Her var også mulighed for udstilling af færdige produkter i vinduerne for salg til turister.

Nu var det også blevet in, at folk der selv havde får gerne ville anvende det håndspundet i egne væverier. Men ikke alle kunne karte og spinde. Så henvendte de sig og Grethe der havde været på spindekursus i Sverige hjalp dem med råd. Hun spandt også flerfarvet garn til salg i forretningen samt angoragarn af uld fra angorakaniner

I 1979 flyttede butikken op i Storegade 23. På det tidspunkt var Ingrid Brandt blevet gift med majoren Arne P. Jensen, som derfor måtte give et nap med til at bære de tunge ting.

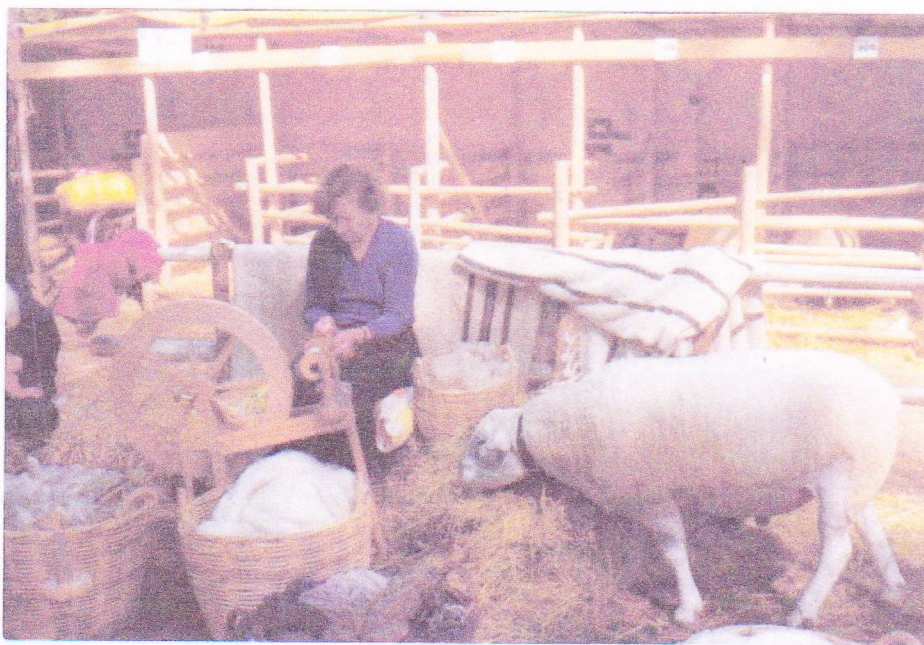
Endelig i 1984 flyttede hun butikken over i Vesterbro nr 6, hvor den var et par år inden hun afhændede den, og den lukkede kort tid efter.

I 1989 flyttede Ingrid Brandt og Arne til Svaneke, hvor hun døde. i 1991.

Grethe Dam

Ingrid Brandt

Grethe Dam demonstrerer uldspinding på Årets dyrskue ved fårestaldene i Hareløkkerne i Almindingen i 1982